

בניית שורה תתא — בעי צדודי ועפרא, לצדד את האבן שתשב ישר, ולשים מסביבה עפר לתומכה.

ובזה מיירי שמואל, שחייב אף על פי שלא נתן את הטיט.

בניית שורה מצייעא — בעי נמו טינא, טיט ביחד עם הצידוד.

ובזה מיירי רישא דברייתא.

ואילו שורה עילאי — בהנחה בעלמא, די לה בלא צידוד ובלא טיט. שאין לחשוש בה אם תטה האבן לצד אחד, כיון שאין מעליה שורת אבנים נוספת.

ובזה מיירי רבי יוסי, המחייב בהעלאה גרידא של אבן על גבי הדימוס.

שנינו במשנה: והמסתת בשבת חייב.

והוינן בה: מסתת — משום מאי מיחייב, על תולדה של איזה אב מחייבים אותו, האם משום בונה או משום מכה בפטיש?

רב אמר: חייב משום בונה.

ושמואל אמר: משום מכה בפטיש שהסיתות הוא גמר תיקון האבן. ועוד, שכל חריץ שהוא עושה הוא "גמר מלאכתו", שבאותו מקום לא יחרוץ עוד.

וכן נחלקו רב ושמואל לגבי חיובו של העושה נקב בלול של תרנגולים [העשוי מעץ] ונוקבו כדי שיצא הריח המזיק לתרנגולים.

רב אמר: חייב משום בונה.

ושמואל אמר: חייב משום מכה בפטיש, שזה גמר מלאכת הלול, אבל אין חייב משום בונה על עשיית "פתח" ללול, כיון שכל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו פתח. (7)

וכן נחלקו רב ושמואל במי שעויל שופתא בקופינא דמרא, שתקע יתד קטן בחור הברזל של המעדר כדי להדק בו את ידי העץ של המעדר שנכנסת לחור הברזל.

רב אמר: חייב משום בונה, ויש בנין בכלים. (8)

ושמואל אמר: חייב משום מכה בפטיש, ולא משום בונה כיון שהידיית כבר תחובה

לאו כלום עביד. ועד שאתה תמה עלי, בא ותמה על רבי יוסי.

7. כ"כ התוס' בד"ה לול. ולענין מסתת ומעיל שופתא בקופינא דמרא, כתב החזו"א סי' נ"א סקי"ד דטעם פלוגתתם הוא אם בנין גרוע הוא בנין, דלרב סגי בבנין כל דהו [וממילא אינו חייב משום מכה בפטיש דכל היכא דאיכא משום בונה ליכא משום מכה בפטיש] ולשמואל צריך קביעות טפי. וכ"ה בקצרה בתוס' ד"ה בשלמא, לקמן קג א.

ובפנ"י מבאר דרב ושמואל פליגי היכא שתחילת המלאכה וגמרה באין כאחד אי חייב משום בונה אי משום מכה בפטיש. דשמואל סבר דדוקא היכא דבתחילת המלאכה הוא ראוי לעיקר שימוש ואח"כ מרחיבו ומיפהו אז יש בו שני חיובים, מעיקרא משום בונה ואח"כ משום מכב"פ, משא"כ כשבאין כאחד חייב רק משום מכב"פ.

8. ואע"ג דקיי"ל אין בנין בכלים, זה דווקא בבנין ארעי כגון הרכבת מנורה של חוליות אבל